

П'ЯТДЕСЯТ СІМ РОКІВ НА УКРАЇНІ

Сорок чотири роки очолювала Клеванське відділення Держбанку Надія Михайлівна Лопатіна. Тоді її добре знали як принципову і справедливу керівника, що всім серцем вболіває за доручену ділянку роботи.

Надія Михайлівна, не дивлячись на свій солідний вік, зберегла чудову пам'ять. Про минуле вона розповідає емоційно і цікаво. Відчувається, що ця людина багато пережила в житті і далеко не все у ній було просто. Доверся їй втрачати своїх найрідніших і найближчих людей. Життя є життя і, мабуть, людина все-таки повинна його сприймати як дар Божий і з гідністю гти кризу свої роки. Так завжди і робила Надія Михайлівна. Пропонуємо вашій увазі нашу розмову з нею.

— Надія Михайлівно, розкажіть, будь ласка, про свої молоді роки.

— Я народилася у 1926 році в теперішній Псковській області неподалік міста Великі Луки. Сім'я наша була велика: батько, мати, брати Іван, Василь, Володимир і Георгій, сестри Полина, Пелагея і Парасковія. Батька втратила ще в ранньому дитинстві. Старший брат, який служив на Кубані, вирішив забрати до себе всю нашу сім'ю. Я дуже сміливо погодилася на переїзд на Кубань, бо була ще зовсім малою.

До війни на Кубані жилися непогано. Це багатий, справді хлібний край. Крім того, мій старший брат Іван був депутатом Верховної Ради РРФСР, інші брати теж займали керівні посади. Жили ми в місті Слав'янське на Кубані, що входило в Краснодарський край. В цьому місті я закінчила середню школу. Було вже цей під час війни.

добре. Я пам'ятаю, як мені часто брата ставили в приклад. А мені він говорив, що мене в приклад йому ставлять.

Незадовго до отримання похоронки на брата, мати буквально місяця собі не знаходила. Все повторювала, що немає вже на цьому світі мого синочка. Дійсно, материнське серце гостро відчуває все, що діється з її дітьми. Вона навіть гадала над колодяною водою, і знову повторювала: «Ой, Надюшка, немає мого Володі».

А потім прийшов з фронту лист. Я почала його вголос читати. А це була похоронка. Мати коли все зрозуміла, то зразу і упала замертво. Я потім себе багато років кляла, бо відчувала в собі якусь вину за смерть матері. Вона би, звичайно, так чи інакше дізналася б про смерть сина, але всеслаки...
Володя, лейтенант-

ним чорноробом. Помер він недавно. А Василь помер в 1975 році.

Після смерті матері мене виховувала моя старша сестра. Дуже важко було жити. Неодолати. Однак люди тоді допомагали одні одним, як могли. Пам'ятаєте післявоєнний фільм «Кубанські козаки»? Нічого подібного насправді не було. Я маю на увазі той казковий достаток колгоспників, який показаний у фільмі.

Ми жили в центрі міста. Іноді у сестри заупинялися рибалки із Темрюка та інших приморських міст, адже поблизу бережжя Краснодарського краю омивається Азовським і Чорним морями. Пригощали нас рибою і це було справжнє свято.

Однієї після війни були великі сподівання на краще життя. На жаль, не всі вони збулися. Рани, нанесені війною, довго ще давалися взнаки. Особливо було важко тим, хто втрачав на війні своїх рідних і близьких. Можна сказати, що моя юність теж була обпалена війною.

— А як далі складалася Ваша доля?

— Після закінчення середньої школи в Слав'янську, я вирішила вступати в харчовий інститут. Тоді багато молоді намагалися вступити в харчові інститути, натомість сподівалися тим самим позбавитися напівголодного життя. Сестра мені гово-

ро-кредитний технікум Держбанку СРСР Зайшли. Якраз приймали документи і нас переконали, що ми можемо отримати хорошу спеціальність. Спочатку вчинила без особливого бажання, але згодом втягнулася, хоча і було досить голодно. Нам, студенткам, видавали по 500 грамів хліба на день, а на свою мізерну стипендію ми могли придбати хіба що напівлітлу картоплю. Але якось викручувалися.

Технікум закінчила з відзнакою і отримала направлення в Рівненську область. Нам навіть дипломів не видавали на руки, поки ми не відпрацюємо певний термін. Тоді це було три роки. Моя подруга теж отримала направлення разом зі мною. Хочу сказати, що мене на Рівненщину мої рідні проводжали, як на смерть. Всі знали, що на захід України діє окупаційська підпілля, а я була комсомолом, хоча і далека від політики.

Зараз із посмішкою згадую, що в Рівне з Краснодаря з подружкою поїхали через Москву. Могоді були, хотілося побачити столицю, де ніколи не були.

У Рівне приїхали під вечір. Йшов 1948 рік. Місто тоді лежало в руїнах. Стоїла люта зима, злягнуті ми були поганькою, мерзли страшно. Переночували в, якомусь вагончику, куди нас влаштував випадковий перехожий. А вранці пішли в обласну контору Держбанку,

стичну партію. Довго вагалися, радилася з чоловіком. Але врешті-решт погодилася. А після цього вже не мала права відмовлятися від посади, яку мені пропонували. Таким чином, з 1950 року по 1994 рік я і обіймала посаду керуючої Клеванським відділенням банку, спочатку Клеванського району, а після його роз-

ти в аспірантурі, але я відмовилася. Вже діти тоді в мене були. Робота, сім'я — все це поглинало багато часу.

На той час всі гроші від реалізації товарів надходили в банк. За планової економіки заробітну плату потрібно було видавати вчасно, день у день. Керівник установи чи підприємства, де затримувалася виплата

Після приїзду на роботу в Рівненську область. 1949р.

Колі почалася війна, всі чотири брати пішли на фронт. Вилізли вони своєю чашу горя до дна. Я всім їм писала листи на фронт.

Старший брат воював під Києвом. Він командував однією військовою частиною. Від нього ми отримали всього одного листа восени 1941 року. Він в ньому написав, що залишив свій лист на полі бою і якщо його хтось підніме, то ми отримасмо лист, а якщо він вийде живим з бою, то сам ще напише. Більше ми від нього не отримали ні рядка. Після війни я писала Міністру оборони СРСР. Мене повідомили, що мій брат Іван безвісно пропав. Тоді під Києвом загинуло багато наших солдат в оточенні. Тисячі потрапили і в полон. А у Івана було четверо дітей — Світла, Раїса, Марія, Анатолій.

Загинув на фронті і мій брат Володя. 1923 року народження. Ми разом в школі ходили, правда він на три роки був старшим. Вчинили

танкіст, згорів у танку в 1943 році під час битви на Курській дузі біля села Прохорівка. Про це пізніше мені написав його друг. Було Володі лише двадцять років.

Залишилися два брати, Василь і Георгій. Василь повернувся з фронту живим і здоровим, а ось Георгій довелося пізнати пекло німецького полону. Він був теж офіцером. Потрапив в полон контуженим біля Маріуполя. Проїшов через знущання, приниження людської гідності, каторжну працю. Але якимсь чудом йому з товаришем вдалося вирватися з полону і пробігтися до своїх. А тут на нього чекали теж приниження, бо на всіх, хто побував в полоні, дивилися з великою підозрою. Офіцери взагалі повинні були пустити собі кулю в лоб, але не здаватися в полон. Брата виключили з партії, але все-таки знову направили в діючу армію, і він, як кажуть, гідно довоював. А після війни йому довелося працювати звичай-

рило, що не знає, чи зможе мені допомогати, бо сама подра зводила кінці з кінцями. Але я все-таки поїхала в Краснодар. Конкурс був дуже великий. Головний предмет — математика. Я її знала добре ще зі шкільної лави. Словом, я успішно здала всі екзамені і була зарахована на першій курсі. Жила на квартирі у знайомих. Але провчилася я в інституті менше року. Сестра написала, що їй дуже важко і потрібна моя допомога. І я покинула навчання, повернулася додому. Допомогала сестрі в господарстві, обробляла городи. Але тяга до навчання мене не залишала. І я поїхала із своєю подружкою в Одесу. Спочатку думала вчитися знову ж таки в місцевому харчовому інституті на механічному факультеті. Але мене відговорив мій брат Василь, якому я написала листа. Він не уявляв мене механіком. Цілковито випадково я потрапила у подружкою у міст на обко-

висте михайлівна сестра. Дуже добре нас зустріли. Правда як жарт запитав, чому в Рівне ми їхали через Москву, а не через Владивосток.

Василь Михайлович направив мене в тодішній Клеванський район, в Клеванське відділення Держбанку СРСР на посаду кредитного інспектора. А подружку в Клевасі. Ось так і розійшлися наші шляхи, хоча ми, звичайно, часто зустрічалися, переписувалися. Ось так, в січні 1948 року, я опинилася в Клевані до і живу по сьогоднішній день.

— Як складалася Ваше життя в Клевані?

— Я вже казала, почала я з посади кредитного інспектора, згодом стала начальником кредитної групи. Вийшла заміж за Андрія Іларіоновича Лопатіна, який служив тоді в армії у військах КДБ радистом. Він родом із Ставропольського краю, міста Нальчик. Воював на Малий землі біля Новоросійська. Був важко поранений і після цього направлений на Західну Україну. На жаль, він вже пішов із життя. В останні свої роки дуже хворів, практично не піднімався з ліжка. З Андрієм Іларіоновичем у нас народилося двоє синів — Ігор і Анатолій. Анатолій, який народився в 1959 році, дуже рано пішов з життя. Це рана, яка постійно трить моє серце. Дочка Анатолія, моя онука Аліна, постійно до мене заходить, допомагає мені. Вона закінчує університет водного господарства у Рівному.

В 1950 році мені запропонували очолити Клеванське відділення Держбанку СРСР. Я спочатку рішуче відмовлялася, бо вважала, що не маю потрібного досвіду. Тоді до мене почали підходити з іншого боку — запропонували вступити в Кому-

формувати, Рівненського району.

— Як Вам працювалося на новій посаді?

— Навантаження було дуже велике, бо клієнтів вистачало. Грошей надходило багато, а їх потрібно в порядку надходження обробляти, формувати в пакети. До того ж я вступила на заочний відділ Київського інституту народного господарства, філіал якого знаходився у Львові. Вступних екзаменів не здавала, оскільки мала диплом з відзнакою після закінчення технікуму. Інститут закінчила успішно. Мене навіть хотіли залиши-

зарплати, мій отримати серйозне стягнення. Грошовий оборот обов'язково покривався товарною масою. В протиположному випадку могла настати інфляція. Ми видавали гроші кожного місяця до 20 числа.

В крайньому випадку, якщо грошей в банку для виплати заробітної плати не вистачало, зверталися в резервний фонд, який розпоряджалася Рада Міністрів СРСР.

Потім ці надходження потрібно було обов'язково повернути. Фінансова дисципліна була дуже суворою.

» 14

Під час навчання в Львівському філіалі Київського інституту народного господарства. 1955р.

П'ЯТДЕСЯТ СІМ РОКІВ НА УКРАЇНІ

Враховувалася кожна копійка. Слідкували за тим, щоб працівники торгівлічасно переказували гроші в банк, адже вони при достроковому виконанні плану інди приховували виручку, щоб потім показати її вже в наступному місяці, тобто перестраховувалися. А торговельна мережа була досить велика.

Великої роботи вимагала звітність. Наприкінці кожного місяця я часто поверталася з роботи в години тричотири ранку. Після короткого відпочинку знову йшла на роботу.

Кожного місяця проводили ревізії готівки. За мого керівництва у нас не було жодного випадку недостачі.

— Як виглядав Клевань, коли Ви сюди приїхали? Де розташовувалася тоді приміщення банку? Як склалися Ваші стосунки з клієнтами?

Наприкінці сорокових років Клевань виглядав як звичайне велике село. Я маю на увазі насамперед Клевань-2.

А банк, куди я прийшла на роботу, був звичайною, старенькою хатою. Це вже при мені побудували нове приміщення. Спочатку одноповерхове, але вишилось шир

шого головування. Де цього Володимир Антонович очолював артіль «Кохлім». До нього ця артіль була збиткова, але за короткий час вона буквально переродилася. Всі плани виконувалися, стабільнішими стали прибутки.

А коли він очолив в майбутньому передове господарство України, на рахунок цього господарства було всього 1 крб. 68 коп. Уявіть собі! Практично все по-трібно було починати з нуля. Звичайно, у становленні колгоспу величезну роль відігравали кредити, які ми надавали. Всі вони використовувалися тільки за цільовим призначенням. Було побудовано цегельний завод, чисельні тваринницькі приміщення, консервний завод, склотарний завод, Палац культури, інші об'єкти. Наприклад, консервний завод окупився за два роки. Кредити надавалися як короткострокові (2% річних), так і довгострокові (4% річних). Це не те, що зараз, коли банки інді беруть по 40% і більше річних.

А тоді при 2-4 відсотках наш банк був прибутковим. Я вважала, що фінансова політика в той час відповідала інтересам підприємств. Миколайович Белка, про це я не можу не згадати. Що стосується колгоспу «Зоря комунізму», то у 1975 році це господарство погасило всі кредити і продовжувало свою діяльність за рахунок власних коштів. І в цьому величезна заслуга

бухгалтера. З нею дуже багато було працювати. Дуже здібна, розумна жінка. Дуже жалувала, коли її забрали в нашу контору в Рівному.

З головним бухгалтером Світленою Семенюкхінною, 1969р.

Потім ці обов'язки виконувала Антоніна Володимирівна Соловйова. Чесно, добросовісно працювала. Була дуже акуратною у веденні документації.

Заступником головного бухгалтера довгий час була Любова Миколаївна Прох

міліцію, але мені там просто не повірили. Тоді телефоную у військову частину. Черговий відмовився з'їздати мене з командиром. Що робити?! Руки в мене дрижать, хвилювання неймовірне. Вирішила подзвонити у пожежну частину. Змушена була піти на обман. Букавально прокричала в трубку, що у банку виникла пожежа, а сама побігла туди. Зі мною чоловік і син, хоча я просила їх, щоб залишилися вдома, бо боялася за їхнє життя. Бігла банку вже знаходилася пожежника, а бандити втекли. Стрільняки вони зі сторони ошадки по вікнам, бо помітили, як коливаються штори, за якими ховався охоронець. Це десь було після трьох годинних ночі. Як потім з'ясувалося на суді, метою нападки було вбивство охоронця і проникнення в приміщення банку.

Біля ошадки знайшли відстріпані пальці. Стрільняки вони зі сторони ошадки по вікнам, бо помітили, як коливаються штори, за якими ховався охоронець. Це десь було після трьох годинних ночі. Як потім з'ясувалося на суді, метою нападки було вбивство охоронця і проникнення в приміщення банку.

Біля ошадки знайшли відстріпані пальці. Стрільняки вони зі сторони ошадки по вікнам, бо помітили, як коливаються штори, за якими ховався охоронець. Це десь було після трьох годинних ночі. Як потім з'ясувалося на суді, метою нападки було вбивство охоронця і проникнення в приміщення банку.

Під час слідства випливило, що колишній солдат цієї частини зумів заволодіти солдатом в іншого знайомого солдата, який стояв у караулі, вбивши останнього. Зпо

звини. Все вино за напад на банк цей молодий хлопцев взяв на себе, хоча було зрозуміло, що діяв він не один. Наприклад драбину, за допомогою якої злочинці хотіли проникнути на дах банку, одна людина фізично не могла донести, настільки важкою вона була. Та і охоронець бачив через вікно декількох бандитів, а не одного. Проте, повторюю, дружив своїх бандит не видав. А засудження він був на 15 років позбавлення волі в колонії суворого режиму.

Мені, пам'ятаю, тоді видали премію від Держбанку, а охоронку банку посилили. В ті часи злочинність вже піднімала голову.

— Чи не тягне Вас на Батьківщину?

— Мої братів і сестер вже немає в живих. Проживають на Кубані багато моїх земляків, але я не можу залишити рідні могили, яких у мене тут дві. Так що буду доживати свого віку на Україні, де пройшло майже 67 років мого життя. Можна сказати, що з українською землею я справді поридилася.

— Бажаю Вам, Надіє Михайлівно, щастя, здоров'я, довгих років життя. Дякую за розмову.

Спілкувалася

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Світленою Семенюкхінною

Надіє Михайлівно Лопатіно. Листопад 2005р.

місія не вистачає. Тому добували другий поверх. Будівництво здійснювалося силами колгоспу «Зоря комунізму». Володимир Антонович Плотинський, голова цього колгоспу, завжди підтримував з нашим банком самі тісні стосунки. Я добре пам'ятаю початок

колгоспів і окремих громадян.

Підпис співробітництво у нас складалося також з Володимиром Сергійовичем Рудиком, директором Клеванського РТП, Федором Михайловичем Анненовим, головним лікарем ЦРЛ та багатьма іншими керівни-

В.А.Плотинського. До речі, він не забуває про мене. Діпамагає з ліками, підтримує морально. Ще хочу згадати, що два роки я працювала консультантом в Зорянському комбанку. Це з серпня 1995 року по серпень 1997 року. Отже, відійшла я від банківської справи в сімдесят один рік. Тобто працювала ще шістнадцять років після того, коли могла піти на пенсію у 1981 році.

— Надіє Михайлівно, розкажіть про людей, з якими Вам довелося працювати пліч-о-пліч?

— Очоловела незвичайно згуртований колектив. Люди були дисципліновані, вболівали за свою роботу. Маючи справу з великими сумами грошей, робітна плата у нас була досить низькою. Економісти, наприклад, отримували певний час всього 80 карбованців, я — 180. Але це не заважало відповідально ставитися до своїх обов'язків. Можливо, мене вважали за надто вимогливою і суворим керівником, однак я насамперед враховувала інтереси справи у своїй діяльності. Проте коли було потрібно, завжди захищала своїх працівників.

Майже п'ятнадцять років я працювала з Світленою Семенюкхінною Вікторівно, яка виконувала обов'язки голо-

рова. Вона теж заслуговує тільки хорших слів.

З теплотою згадую Антоніну Петрівну Концимал, яка зараз працює в Зорі в Західінкомбанку.

Дуже хороши економістом була Ганна Іванівна Волощук, Сергіозна, працювала жінка. Вона обслуговувала колгоспи, торговельні організації. Добросовісно і чесно працювала.

Звичайно, в радянські часи існувала певна заплітваність. Мені доводилося проводити політзаняття, як тоді говорили, марксистсько-ленінське навчання і носіть виховання колективізму 26 вересня 1999 року Указом Верховної Ради УРСР мені присвоїли звання Заслужений працівник культури УРСР. І я гордилася цим.

Вагалі, я дякую долі, що мені довелося в своєму житті зустрітисся з багатьма достойними, чесними, працьовитими людьми.

— А чи не виникла в банку, який Ви очолювали, якась нештатна ситуація?

— Так, наш банк хотіли пограбувати. Це вже було за Михайла Горбачова. Мене розбудив вночі дзвінок охоронця, який схвилюваним голосом повідомив, що на банк напали невідомі, стріляють по вікнам. Я почала відразу дзвонити в

чинцеві очолив бандитське угруповання, яке грабувало в основному сільській мага-

С.СЕРГІЄВСЬК

Закічен

Початок на 6 сторінці.

Готуючись до політзаняття.